

INGLIZ TILI TA'LIMIDA TPACK MODELINING NAZARIY-METODIK IMKONIYATLARI

Omonova Maftuna Shermatovna

Alfraganus Universiteti Filologiya fakulteti Xorijiy tillar kafedrası v.b.dotsenti.,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.21787621>

Annotatsiya: *Ushbu tezisdá ingliz tili ta'limiga raqamli texnologiyalarni pedagogik maqsadga muvofiq integratsiyalashda TPACK modelining nazariy-metodik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Modelning texnologik, pedagogik va predmetga oid bilim komponentlari ingliz tilini o'qitish xususiyatlari bilan bog'liq holda yoritiladi. Nazariy tahlil natijasida TPACK raqamli vositani shunchaki qo'llashga emas, balki uni til materialí, kommunikativ maqsad, o'quvchi ehtiyoji va baholash mezonlari bilan uyg'unlashtirishga xizmat qilishi asoslanadi. Model o'qituvchining darsni loyihalash, interaktiv faoliyatni tashkil etish, differensial topshiriqlar yaratish va refleksiv baholash kompetensiyalarini rivojlantirishi ko'rsatib beriladi.*

Kalit so'zlar: *TPACK modeli, ingliz tili ta'limi, texnologik bilim, pedagogik bilim, predmet bilimi, raqamli texnologiya, interaktiv ta'lim, kommunikativ kompetensiya*

Аннотация: *В данной работе анализируются теоретико-методические возможности модели TPACK при педагогически целесообразной интеграции цифровых технологий в обучение английскому языку. Компоненты модели — технологические, педагогические и предметные знания — рассматриваются во взаимосвязи со спецификой преподавания английского языка. На основе теоретического анализа обосновывается, что модель TPACK ориентирована не только на использование цифровых инструментов, но и на их согласование с языковым материалом,*

коммуникативными целями, образовательными потребностями обучающихся и критериями оценивания. Показано, что данная модель способствует развитию компетенций преподавателя в области проектирования учебных занятий, организации интерактивной деятельности, разработки дифференцированных заданий и осуществления рефлексивного оценивания.

Ключевые слова: модель ТРАСК, обучение английскому языку, технологические знания, педагогические знания, предметные знания, цифровые технологии, интерактивное обучение, коммуникативная компетенция

Abstract: This paper analyzes the theoretical and methodological potential of the TPACK model for the pedagogically appropriate integration of digital technologies into English language education. The model's technological, pedagogical, and content knowledge components are examined in relation to the specific features of English language teaching. Based on theoretical analysis, it is argued that the TPACK model is aimed not merely at the use of digital tools but at aligning them with language content, communicative objectives, learners' needs, and assessment criteria. The study demonstrates that the model enhances teachers' competencies in lesson design, the organization of interactive learning activities, the development of differentiated tasks, and the implementation of reflective assessment.

Keywords: TPACK model, English language education, technological knowledge, pedagogical knowledge, content knowledge, digital technology, interactive learning, communicative competence

Ta'limning raqamli transformatsiyasi ingliz tili o'qituvchisidan elektron vositalardan foydalanish ko'nikmasi bilan birga, ularni aniq lingvodidaktik vazifaga mos tanlash va qo'llash kompetensiyasini talab etadi. Raqamli platformaning mavjudligi o'z-o'zidan ta'lim sifatini oshirmaydi; uning samarasi mazmun, metod, o'quv faoliyati va kutiladigan natija o'rtasidagi uyg'unlikka bog'liq. Shulman ishlab

chiqqan pedagogik-predmet bilimi konsepsiyasi o'qituvchining fan mazmunini o'quvchiga tushunarli shaklda taqdim etishiga e'tibor qaratgan [1]. Mishra va Koehler ushbu yondashuvni texnologik bilim bilan boyitib, TPACK modelini taklif etganlar [2]. Model ingliz tili ta'limida texnologiyani maqsad emas, balki kommunikativ va kognitiv faoliyatni qo'llab-quvvatlovchi didaktik vosita sifatida talqin qilish imkonini beradi.

Tadqiqotda ilmiy manbalarni nazariy tahlil qilish, tushunchalarni qiyoslash, umumlashtirish, tizimlashtirish va pedagogik modellashtirish metodlaridan foydalanildi. TPACK tarkibiy qismlari ingliz tilini o'qitishning kommunikativ, kompetensiyaviy va faoliyatga yo'naltirilgan tamoyillari bilan qiyoslandi. Tahlil birligi sifatida texnologik vositaning til materiali, o'qitish metodi, o'quv topshirig'i, muloqot shakli va baholash usuli bilan funksional aloqasi olindi. Shu asosda modelning ingliz tili mashg'ulotlarini loyihalashdagi imkoniyatlari aniqlandi.

TPACK modeli uchta tayanch bilim sohasiga asoslanadi. Predmetga oid bilim ingliz tilining fonetik, leksik, grammatik, pragmatik va sotsiomadaniy xususiyatlarini bilishni anglatadi. Pedagogik bilim ta'lim maqsadini belgilash, metod tanlash, hamkorlikni tashkil etish, individual farqlarni hisobga olish va natijani baholashni qamrab oladi. Texnologik bilim esa raqamli platformalar, mobil ilovalar, multimedia resurslari, virtual muloqot vositalari va elektron baholash tizimlaridan foydalanish imkoniyatlarini ifodalaydi. Modelning metodik qiymati ushbu bilimlarning alohida mavjudligida emas, balki o'zaro birikishida namoyon bo'ladi [2; 3].

Pedagogik-predmet bilimi o'qituvchiga murakkab grammatik hodisani kommunikativ vaziyat, kontekst va bosqichma-bosqich mashqlar orqali tushuntirish imkonini beradi. Texnologik-predmet bilimi autentik audio, video, elektron korpus, raqamli lug'at va talaffuz dasturlarining muayyan til ko'nikmasini rivojlantirishdagi imkoniyatlarini anglashni nazarda tutadi. Texnologik-pedagogik bilim onlayn munozara, hamkorlikdagi yozuv, tezkor fikr-mulohaza, o'yinlashtirish va adaptiv

topshiriqlarni maqsadga muvofiq tashkil etishni ta'minlaydi. Ushbu kesishmalar yagona tizimga aylanganda texnologiya dars mazmuniga tashqi qo'shimcha emas, balki o'quv faoliyatining tarkibiy elementi bo'ladi.

Ingliz tili mashg'ulotida TPACK darsni "vositadan maqsadga" emas, "maqsaddan vositaga" tamoyili asosida loyihalashni talab qiladi. Masalan, tinglab tushunishni rivojlantirish uchun video tanlashning o'zi yetarli emas. O'qituvchi materialning til darajasi, nutq tezligi, madaniy konteksti, tinglash strategiyasi, topshiriqlar ketma-ketligi va qayta aloqa shaklini birgalikda belgilashi kerak. Yozma nutqda hamkorlik platformasi matn yaratish, tahrirlash, tengdosh baholashi va refleksiyaning bir jarayonga birlashtirgandagina metodik ahamiyat kasb etadi. Demak, TPACK raqamli resurslarni tanlash mezonlarini aniqlashtiradi va o'quv faoliyatining mazmunini yaxlitligini ta'minlaydi.

TPACKning afzalligi o'qituvchi bilimni statik ko'nikmalar yig'indisi sifatida emas, balki vaziyatga qarab qayta tashkil etiladigan dinamik tizim sifatida tushuntirishidir. Koehler va Mishra samarali texnologik integratsiya mazmun, pedagogika va texnologiya o'rtasidagi murakkab munosabatlarni hisobga olishini ta'kidlaydi [3]. Chai, Koh va Tsai o'tkazgan tadqiqotlar sharhida TPACK axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini ta'limga integratsiyalashni tushuntiruvchi muhim konseptual asos sifatida baholangan [5]. Shu bilan birga, model komponentlari chegarasining doimo aniq emasligi va ularni o'lchashda turli talqinlar mavjudligi qayd etilgan [6].

Ingliz tili ta'limida modelni amaliyotga joriy etish o'qituvchilar tayyorlash mazmunini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. Raqamli vositalarni alohida texnik kursda o'rgatish yetarli emas; ularni fonetika, grammatika, leksika, o'qish, tinglash, yozish va gapirish metodikasi bilan integratsiyalash zarur. O'qituvchi tayyor platformadan foydalanish bilan cheklanmasdan, o'quv maqsadiga mos raqamli topshiriq yaratishi, uning didaktik qiymatini baholashi va natijalar asosida faoliyatini takomillashtirishi lozim. Schmidt va hammualliflar ishlab chiqqan vosita

TPACK komponentlarini diagnostika qilish mumkinligini ko'rsatgan [4]. Biroq diagnostikani dars ishlanmasi, raqamli mahsulot, kuzatuv va reflektiv tahlil bilan to'ldirish maqsadga muvofiq.

TPACK modeli ingliz tili ta'limida raqamli texnologiyalarni mazmun va pedagogik strategiyalar bilan uyg'unlashtirishning izchil nazariy-metodik asosini yaratadi. Uning asosiy imkoniyati o'qituvchini "qaysi platformadan foydalanish" savolidan "muayyan til ko'nikmasini rivojlantirish uchun qaysi vosita, metod va topshiriq uyg'unligi samarali" degan savolga yo'naltirishidadir. Model asosida darslarni loyihalash autentik muloqot, individual yondashuv, hamkorlik, tezkor qayta aloqa va reflektiv baholashni kuchaytiradi. Shu sababli TPACK ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi va malakasini oshirish dasturlarining integrativ metodologik komponenti sifatida qo'llanishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Shulman L. S. Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching // Educational Researcher. – 1986. – Vol. 15, No. 2. – P. 4–14. – DOI: 10.3102/0013189X015002004.
2. Mishra P., Koehler M. J. Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge // Teachers College Record. – 2006. – Vol. 108, No. 6. – P. 1017–1054. – DOI: 10.1111/j.1467-9620.2006.00684.x.
3. Koehler M. J., Mishra P. What Is Technological Pedagogical Content Knowledge? // Contemporary Issues in Technology and Teacher Education. – 2009. – Vol. 9, No. 1. – P. 60–70.
4. Schmidt D. A., Baran E., Thompson A. D., Mishra P., Koehler M. J., Shin T. S. Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK): The Development and Validation of an Assessment Instrument for Preservice Teachers // Journal of Research on Technology in Education. – 2009. – Vol. 42, No. 2. – P. 123–149. – DOI: 10.1080/15391523.2009.10782544.

5. Chai C. S., Koh J. H. L., Tsai C. C. A Review of Technological Pedagogical Content Knowledge // Educational Technology & Society. – 2013. – Vol. 16, No. 2. – P. 31–51.
6. Graham C. R. Theoretical Considerations for Understanding Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) // Computers & Education. – 2011. – Vol. 57, No. 3. – P. 1953–1960. – DOI: 10.1016/j.compedu.2011.04.010.
7. Angeli C., Valanides N. Epistemological and Methodological Issues for the Conceptualization, Development, and Assessment of ICT–TPCK // Computers & Education. – 2009. – Vol. 52, No. 1. – P. 154–168. – DOI: 10.1016/j.compedu.2008.07.006.